

Дочакахме истинско възраждане на българската кинематография

От 5 до 11 февруари в Прага се проведе VII фестивал на българското кино, традиционно организиран от Посолството на Република България в Чехия и Българския културен институт в Прага. Съорганизатори бяха Изпълнителна агенция „Национален филмов център“ към Министерството на културата, Представителството на Европейската комисия в Чехия и кино „Луцерна“. Кинопанорамата протече под патронажа на министъра на културата на Република България Вежди Рашидов и министъра на културата на Чешката република Даниел Херман.

В деня преди откриването и по време на Фестивала, в пасажа на „Луцерна“ публиката беше изкушена да опита някои от най-добрите български вина, да се запознае с екологични продукти от българска роза (през козметика до деликатеси). Събитието „Вино и рози от България“ бе предназначено за широката публика в Чехия, а целта му – да привлече нови приятели на Фестивала на българското кино. Част от съпътстващата програма бе и изложбата „Отражения“ с авторски фотографии на Александър Иванов.

Фестивалът беше открит на 5 февруари от Лъчезар Петков, извънреден и пълномощен посланик на Република България в Чехия. Емоционално и същевременно изящно въведение, вписващо се в неповторимата атмосфера на кино „Луцерна“ постави изпълнението на квартет от млади музиканти, студенти в Музикалната академия в Прага, които свирят заедно от три години: Матуош Пйерушка и Иван Иванов – цигулка, Адам Пехочияк – виола, Кристина

Посланик Лъчезар Петков и Итка Троянова

Воцеткова – чело. В приветственото си слово посланик Лъчезар Петков сподели, че „за него е огромна чест, удоволствие и дори привилегия“ да открие Кинопанорамата, която тази година има особено значение, защото е посветена на 100-годишния юбилей на българското кино. „През тези 100 години българската кинематография преживя много красиви, но и тежки мигове, изтъкна посланик Петков.

прожекцията. Г-н Командарев беше лаконичен в изказването си, но уточни пред публиката, че всички събития и персонажи във филма са реални, а в основата му са залегнали няколко документални ленти, заснети от него преди години в района на Ивайловград – един интересен исторически район на България, където се събират три държавни граници.

„Съдилището“ бе избран за

След тъжния блус на българското кино в края на XX и началото на XXI век, през последните няколко години най-после дочакахме истинско възраждане.“ Българският посланик разказа, че си е поставил за цел да потърси точна информация, а резултатите са радващи и впечатляващи – само през 2014 г. български филми са спечелили 45 награди в над 20 изтъкнати международни фестивали. „Ние сме отново на предната вълна на европейското и световното кино!“, завърши словото си г-н Лъчезар Петков.

Първият филм от фестивалната програма бе „Съдилището“ (2014) на режисьора Стефан Командарев, който беше и гост на

най-добър български филм на 18-ия София филм фест и 32-ия фестивал на българския игрален филм „Златна роза“.

Световната премиера на филма бе в основната конкурсна програма на Варшавския кинофестивал през октомври 2014 г., а дни след представянето му в Прага филмът продължава към 65-ото издание на международния филмов фестивал в Берлин. Сценаристи на филма са Марин Дамянов, Емил Спахийски и Стефан Командарев; оператор Красимир Андонов; музика Стефан Вълдобрев. В главните роли: Асен Блатечки, Мики Майнолович, Ованес Торосян, Параскева Джукелова, Христо Мутафчиев.

Преди да Ви разкажа собствените си впечатления, скъпи читатели, ще си позволя да цитирам едно изречение от иначе дългата и много интересна статия на Тони Николов, публикувана в kultura.bg: „Съдилището е филм за съвестта, която времето не е успяло да погребее под отломките на миналото“. Лентата разказва историята на баща и син, които трябва да се върнат към забравеното минало, за да срещнат дълго пазени тайни и да преоткрият себе си. Героят на филма – Митьо Петров, който живее край турската граница, остава без работа и не може да обслужва задълженията си към банката. Мандрата, за която работи, фалира. Така той остава без препитание и безцелно кара насам-натам цистерната си за мляко, която също изплаща с част от кредита. Останалото е отишло за спасяването на болната му от рак жена, която въпреки скъпото лечение издъхва. В нейна памет вече безработният Митьо гради чешма. Изпаднал в тежка житейска ситуация героят се вижда принуден да изневери на моралните си убеждения, обръщайки се към Капитана – бивш негов командир в заставата, днес ключова фигура в трафика на бежанци. Оттук тръгва и втората сюжетна линия на

филма – на спотаения спомен за едно престъпление от времето на комунизма. Раздираната от светкавици нощ и изоставеното караулно помещение връщат Митьо към онзи ден на 1988 г., когато той като млад редник по заповед на Капитана ликвидира момче и момиче – двама източногерманци, едни от многото бегълци, опитали се в годините на социализма да преминат оттук, за да търсят свободата. Днес, след повече от 25 години, героят трудно намира думи, с които да разкаже на сина си как е бил заставен от командира си да стреля, как не е искал, но се е уплашил. Обясне-

ние, което едва ли някой син приема, нали никой не иска да е „син на убиец“. В прилив на цинично откровение Капитана не крие, че освен да изкарва пари на гърба на бежанците, той си отмъщава на тази страна, премахнала „неговата граница“. „Някога аз пазех пиле да не прехвъркне, никой да не си тръгне оттук. Сега ще наводня България с цялата измет на света, ще я превърна в клоака“, крещи той в пиянско откровение. Така „вчера“ и „днес“ сменят местата си и филмът „Съдилището“ прави връз-

ката между тях очевидна. Очевидно е, че не само бедността е в основата на съществуващите канали и канали по границата. В дъното на целия този трафик са стари структури от бившите служби, осребряващи наученото. „Няма да ги жалиш. Не спасяваме никого“, крещи Капитана. „Щом не може да върви – долу в Съдилището“. Филмът трудно се приема с безразличие – историята вълнува, заразява с емоции, но не се гледа лесно, защото поражда и тежки размисли. След края на прожекцията зрителите имаха възможност да се снимат за спомен с режисьора Стефан Командарев, да зададат въпросите си и естествено да получат автографи.

Петъчната вечер на Кинопанорамата представи комедията „Живи легенди“ (2014), на един млад, но вече познат на пражката публика, пък и на списанието, режисьор – Ники Илиев. Той е и продуцент, и сценарист на лентата, изпълнява една от главните роли във филма. Пред публиката Ники Илиев не скри своето удоволствие, а и това на актрисата Саня Борисова-Илиева от повторната среща с пражките зрители, изпълнили залата до краен предел. Режисьорът изрази надеждата си, че филмът ще се хареса, като подчерта, че е направен с малко пари, но с голямо сърце. Всъщност лентата е изцяло частна, заснета със средства на рекламодателите, което обяснява и наличието

на засилено продуктово позициониране. Във филма участва италианската звезда Микеле Плачидо, както и Анна-Мария Гюзелева, Орлин Павлов, Стефан Щерев, Георги Кадурич, Любомир Ковачев и др. През 2014 г. „Живи легенди“ участва на международния фестивал „Манхатън“ в Ню Йорк и е определен за най-добър чуждестранен филм, влиза в официалната селекция на Югоизточен европейски филмов фестивал в Лос Анджелис, открива програмата на италианския фестивал „Иския Гло-

убъл“, а на фестивала „Вама Вече“ в Румъния Саня Борисова получава награда за най-добра актриса, а Ники Илиев – за най-добър режисьор в категорията CineBlackSea.

„Живи легенди“ е филм за приятелството, една комедия, която ни напомня, че никога не е късно да следваме мечтите си. Историята е свежа и неусетно ни връща към младежките ни години, които всеки си спомня с обич и мъничко носталгия. Заплетането на сюжета започва с нелепия инцидент, който претърпява Павел, един от главните герои. Той е триде-

мислене Павел решава да ги върне към тийнейджърските им години, като ги забърква в поредица от щуротии, които преобръщат живота им по неочакван дори и за него начин. Екипът на филма успява да представи сериозни житейски теми по забавен начин – може би това определя и големият зрителски интерес – в България лентата влиза в класацията за най-много продадени билети.

След прожекцията Ники Илиев и Саня Борисова бяха обградени от тълпа свои почитатели, които трябваше да изчакаат на внушителна

цията за международен филмов дебют на името на Ингмар Бергман, във Вашингтон – номинация за наградите „First Feature Award“ и „Signis Award“, в Сиатъл – номинация за наградата на журито за най-добър режисьор-дебютант, на фестивала „Зеркало“ в Русия – номинацията за голямата награда, в Мюнхен получава номинация за наградата „CineVision Award“, а в Карлови Вари е включен в програмата „Another View“. „Виктория“ вече може да се похвали със значими отличия: с голямата награда Breaking Waves от унгарския кинофестивал Titanic International Film Festival и наградата на Младежкото жури (Youth Jury Award) на фестивала 7th Off Plus Camera International Festival Of Independent Film в Кракков.

Стефан Командарев – даването на автографи също е сериозна работа

сет и няколкогодишен мъж, работещ на висок пост в елитна банка. След инцидента изпада в кома, а когато се събужда, се оказва, че има частична амнезия и не си спомня нищо след абитуриентския си бал. Следователно хората, които той чувства като най-близки в момента, са бившите му съученици. Той решава да се върне в родния си град, за да ги открие.

Пристигайки там, установява, че те отдавна са поели в различни посоки, прекъснали са връзката помежду си и за най-голямо негово учудване са направили редица компромиси със себе си. С детския си начин на

опашка, за да се доберат до своите любимци, да получат автограф и да се снимат за спомен. Но пък нали това е истинската емоция?

Много награди, много отзиви – и положителни, и отрицателни – събра през миналата година филмът „Виктория“ (2014), дебют на режисьорката Майя Виткова в пълнометражното игрално кино. Световната премиера на лентата е на Фестивала на независимото кино в Сънданс (САЩ), където получава и номинацията за голямата награда на журито. В Ротердам филмът е с номинация за наградата „Nivos Tiger“, в Гьотеборг – номина-

цията за международен филмов дебют на името на Ингмар Бергман, във Вашингтон – номинация за наградите „First Feature Award“ и „Signis Award“, в Сиатъл – номинация за наградата на журито за най-добър режисьор-дебютант, на фестивала „Зеркало“ в Русия – номинацията за голямата награда, в Мюнхен получава номинация за наградата „CineVision Award“, а в Карлови Вари е включен в програмата „Another View“. „Виктория“ вече може да се похвали със значими отличия: с голямата награда Breaking Waves от унгарския кинофестивал Titanic International Film Festival и наградата на Младежкото жури (Youth Jury Award) на фестивала 7th Off Plus Camera International Festival Of Independent Film в Кракков.

Според режисьора Майя Виткова, „Виктория“ е филм за победата на любовта, филм искрен, личен и емоционален. В него социалистическият режим е само платното, активният фон на тази дълбоко лична история, разказана през смях и сълзи. Интригуващ филм за трудното съжителство на неотстъпчива майка и нейната дъщеря, за връзката и пресичането на личното и общественото.

Неделният ден беше територия за новата рубрика на Фестивала – In memoriam, в която беше представена класическата творба на Методи Андонов „Козият рог“ от 1972 г. с оператор Димо Коларов (възпитаник на Пражката филмова академия). Сценарист на филма е Николай Хайтов, музиката е на Мария Нейкова, в главните роли: Антон Горчев и Катя Паскалева. До днес „Козият рог“ се счита за едно от върховите постижения на българското кино и засега е единственото заглавие, по което е направен римейк. Лентата печели много международни награди: специалната награда на журито в Карлови Вари (1972), втора награда „Сребърен Хуго“ в Чикаго (1973), награда за най-добра женска

роля на Катя Паскалева в Панама (1972) и Брюксел (1973), и др.

След приключването на киномаратона в „Луцерна“ дойде ред и на почитателите на документалното кино. Документалните ленти също бяха три и се прожектираха, по традиция, на територията на Европейския дом. Лентата „Аз съм домашен ученик“ (2013), режисьор и сценарист Ралица Димитрова, показва историята на няколко български семейства, които са избрали да не изпращат децата си на училище – те са първото поколение домашни ученици в съвременна България. Божидар Маринов от Смолян, който става известен в медиите с това, че не ходи на училище, но печели състезания по информатика, е само един от героите във филма. Ето какво споделя режисьорът Ралица Димитрова в интервю за dariknews.bg: „Мен не ме интересуваеше толкова казуса „домашно образование“. Интересуваеше ме позицията на човека, който е индивид и който смята, че независимо от държавата има избор, има право на избор. Това бяха и най-тежките разговори, които съм водила с хората, които са гледали филма.

Винаги се обръщаше въпросът на това имат ли право или нямат право тези хора. Законно ли е или не е законно. И много рядко се поставяше въпроса: Мога ли аз да направя нещо такова? Имам ли смелостта в себе си да направя нещо, което е свършено неприемливо в обществото или неприето, или съвсем различно от това, което е нормата в обществото? Мога ли въобще да мисля по различен начин?. Това е за мен интересното“.

„Живот почти прекрасен“ (2013) на режисьора Светослав Драганов представя истинската история на трима братя от различни бащи и тяхната баба. Изпълнени с тиха болка, но и безпрекословна обич и прошка, думите на старата жена докосват ненаатрапчиво и разказват за борбата

за оцеляване в едно тежко детство, лишено от пълноценна родителска грижа и подкрепа. Вече пораснали, братята Александър, Божидар и Джими си спомнят за починалата си майка, за трудностите, лишенията, отхвърлянето, страха, но и хубавите мигове от своя живот. Обединени от спомените си, всеки от тях поема в различна посока да търси щастието, мечтае, вярва, смее се с тиха тъга, всеки продължава да живее... почти прекрасно, без стремеж за изключителност и суета. Филмът показва живота такъв, какъвто е – объркан,

Препълнената зала на Европейския дом

понякога несправедливо тъжен, но винаги изпълнен с надежда и поне една мечта.

Филмът е носител на специален диплом от „София Филм Фест“ (2013), наградата на критиката на „Златен Ритон“ (2013), отличие от „Загреб Докс“ (2014) и селекция в конкурсната програма на престижния международен фестивал за документално кино IDFA в Амстердам.

Седмият фестивал на българското кино бе закрит с документалната лента „Последните черноморски пирати“ (2013) на режисьора Светослав Стоянов. Филмът беше

представен от Зденек Блаха, координатор на проекта East Silver в Института за документално кино в Чехия. Лентата е с няколко награди и номинации – Краков 2013, Наградата на ФИПРЕССИ UnderhillFest, Черна гора 2013, Почетен диплом Ереван 2013, Голямата награда за най-добър документален филм Let's SEE МФФ, Виена.

Заглавието на филма създава усещане за фатална неизбежност, но всъщност става дума за група оставящи заедно иманяри. История, която ни размива и натъжава – за-

ради тези хора с вече побелели глави и неодялан говор в ничията територия под лозята и нивите на Бяла. Вече 20 години капитан Иван-Джака и неговият екипаж, съставен от „бягащи“ хора – кой от криминалното си минало, кой от неуспешен брак, търсят съкровището, скрито в залива на Кара дере. „То е под теб. Спиш на него“, казва гадателката на Джака за кървавото злато и всички са обсебени от мисълта за него. В миналото Кара дере е било тайно място, „пиратски“ оазис, но и към това спокойно кътче вече са насочени апетитите на строителните предприемачи

Итка Троянова, Саня Борисова и Никю Илиев

и въпросът за съкровището става някак метафоричен. Дали точно златото е най-ценното съкровище?

Седмият фестивал на българското кино е вече в миналото – мисля си, че беше успешен и интересен, породил много позитивни емоции не само у нас, българите, но и у приятелите на България – направи ми впечатление, че присъстваха не само чехи. Вероятната причина е, че всички филми бяха с чешки и ан-

глийски субтитри, което безспорно предразполага и привлича зрителите към кинозалата, не са без значение и добрата реклама, и качествения подбор. Вярно е – нашият фестивал си няма червен килим, не излъчва победители, нито път раздава награди, но съм сигурна, че за публиката ще останат незабравими срещите с родните кинотворци и с най-новото от продукцията на българската кинематография. ♦

На опашка за автографи

Стефан Командарев е роден е в София, завършва Медицинска академия, а по-късно – кинорежисура в Нов български университет. Филмът му „Светът е голям и спасение дебне отвсякъде“ (2008) е разпространен в повече от 100 държави и е получил над 35 международни награди. Той е и първият български игрален филм, попаднал в кратката селекция за „Оскар“.

В неговата филмография са: късометражните „Балонът“ (1997) и „Случайни чаши“ (1998), документалните „Пътят на хармонията“ (2001), „Хляб над оградата“ (2002), „Азбука на надеждата“ (2003), „Градът на жените баданте“ (2009), „Русенска кървава сватба“ (2009) и пълнометражните „Пансион за кучета“ (2000), „Светът е голям и спасение дебне отвсякъде“ (2008) и най-новата му творба – „Съдилището“ (2014).

Какво Ви накара да се върнете към тази история отпреди 25 години?

То не е връщане, 99 % от историята на филма се развива в днешно време. За нас беше важно да покажем каква е съвременната реалност, особено в този много интересен район, какъвто е Ивайловград, където се събират границите. Всъщност това бе една от идеите на този филм – да покаже как неща, които са станали в миналото, присъстват, определят и чертаят нещата, които ни се случват днес. Т.е. има причини, има събития, които са се случили преди 25 години и които продължават да въздействат. Така че това не е връщане, а поглед върху реалната ситуация.

Как избрахте заглавието на филма? Защо точно „Съдилището“?

Стана естествено, тази скала е реална, тя наистина съществува и се казва Съдилището. Когато чух за нея за първи път, отидох да я видя и оттам тръгна идеята за филма – беше съвсем естествено името на тази скала да стане и име на творбата. Мястото е използвано още в езическо време за изпълняване на смъртни присъди, всичко, за което се разказва в лентата наистина се е случвало. Думата е трудно преводима например на английски, това не